
אני יכול להצליח

עקרונות מנחים

ד"ר דפנה קופלמן-רובין

ראש המכון הבינתחומי ללקויות למידה והפרעת קשב

ביה"ס לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי, הרצליה

מרכז שניידר לרפואת ילדים בישראל

אני יכול להצליח

- שילוב אינטגרלי בין היבט אקדמי לרגשי-חברתי
- מיקוד בגורמי חוסן
- מבוגר משמעותי – בסיס בטוח (תיאוריית ההתקשרות)
- פרקטיקה יישומית
- התערבות מבוססת ראיות

גורמי סיכון

- הכחשת הלקות
- אימפולסיביות, בעיית קשב וריכוז נלווית
- חומרת הלקות ופריסתה על תחומים שונים
- היעדר תמיכה הורית
- חוויית ניכור ואי שייכות לביה"ס

גורמי חוסן – רמת התלמיד

- מודעות עצמית
- אקטיביות
- הצבת יעדים ריאלית
- דפוס התקשרות בטוח
- תקשורת בינאישית יעילה
- יכולת לגייס תמיכה

גורמי חוסן – רמת הסביבה

- תמיכה מהמשפחה
- לכידות משפחתית
- תמיכה של מבוגר (מורה, מדריך, מאמן) המשמש כמנטור
- תמיכה מביה"ס
- יחסים עם מורים
- סיום בית ספר תיכון

המורה כמבוגר משמעותי – בסיס בטוח

אני יכול להצליח

אילנה דיין מתוך מוסף "הנבחרים בחינוך 2012" עיתון

הארץ

- זה הזיכרון הכי חזק שיש לי מימי ביה"ס, מכל 12 השנים מכיתה א' עד י"ב: אשר עומד לצד הלוח בעיניים צוחקות, מציג לפנינו משוואה ארוכה ומסובכת, ואומר: "נו חבר'ה, זה הרי כל כך פשוט, אין כאן אחד ביניכם שלא מסוגל לפתור את זה".
- והפעם אני מעזה להצביע, לנסות לפתור. אני רק מתחילה את השלב הראשון, אולי מצמצמת מספרים, אולי תולשת מספר בודד ומעבירה אותו מאגף לאגף. האמת שאני לא לגמרי יודעת לאן הולכים מכאן, אבל אז אשר כבר לגמרי איתי. הפנים שלו זורחות והוא אומר: "ברור שככה עושים את זה, מיידלע, את לגמרי בכיוון הנכון... ואיכשהו זה תמיד היה הרגע שבו הכל נהיה ברור וצלול והפתרון מגיע מאי שם...

■ "...ופתאום אני מבינה שכל חיזוק חיובי, וכל מחמאה, וכל ביקורת טובה שקיבלתי מאז, לא עשו לי את מה שעשה לי המשפט ההוא... ואולי זה הרבה יותר עמוק מזה: כי המשפט ההוא, במידה רבה, סלל את הדרך לכל פסגה שכבשנו אחר כך... כי מי ששומע מהמורה שלו בכיתה י"א שהוא יכול, שהוא יודע, ששום דבר לא יעצור אותו, מקבל מהמורה הזו הרבה יותר מאלגוריתמים... וזה מה שקיבלתי אני, את הדלק שיסיע אותנו רחוק ויעיף אותנו גבוה, את הידיעה שיש לנו את כוח השכל, את תבונת הלב את ההכרה שאם המורה שלנו מאמין בנו ככה, אין סיבה שלא נאמין בעצמנו."

פרקטיקה יישומית - 1

■ תכנית התערבות מבוססת פרוטוקול

אני יכול להצליח

מהו פרוטוקול?

- לקוח מעולם הרפואה בריאות הנפש – פיתוח טיפולים מבוססי מחקר
- יישום ראשון – כטיפול פסיכולוגי בשניידר
- יישום שני – התערבות בית ספרית, תיכון עירוני ט', ת"א
- יישום שלישי – חונכות

בשביל מה צריך פרוטוקול?

- **Haynes, et al (2009).** A surgical safety checklist to reduce morbidity and mortality in a global population. **The New England Journal of Medicine**, 360, 491–499.
 - מחקר שהתבצע ב 8 בי"ח ברחבי העולם (לונדון, טורונטו, סיאטל, עמאן, מנילה, אוקלנד, ניו דלהי, איפקרה) במטרה להפחית טעויות רפואיות בניתוחים בעזרת התערבות קצרה
 - תוצאות: 36% ירידה בסיבוכים
 - 47% ירידה במקרי המוות

בשביל מה צריך פרוטוקול?

- ההתערבות כללה דרישה מהצוות הרפואי לוודא בעזרת צ'ק ליסט של עמוד אחד שביצעו את הפעולות השגרתיות הנדרשות (סה"כ 19).
- פעולות כגון, לוודא שהמטופל הזדהה, יודעים מה מקום הניתוח, האם סובל מאלרגיות, שכל אחד מהצוות יודע מה תפקידו, פרצדורות הרדמה, חיטוי...

תכני הפרוטוקול – התאמה לעבודת מורים

- מבנה קבוע, תוכן משתנה
- גמישות והתאמה
- התנסות וניסיון

פרוטוקול פסיכו-דידקטי

מישור תוך-אישי

- הסבר פסיכו-חינוכי (Psycho-education)
- מודעות עצמית לתחומי החוזק והקושי האישיים
- פיתוח יכולת להציב מטרות ויעדים
- פיתוח אסטרטגיות התארגנות
- פיתוח אסטרטגיות למידה (זיהוי סגנון למידה, כרטיסיות ניווט, סכמות, פיצוח שאלות, התאמות)

פרוטוקול פסיכו-דידקטי

מישור בינאישי

- שיפור כישורים בינאישיים: ניתוח דפוסי תקשורת, קבלת החלטות
- סנגור עצמי וגיוס תמיכה
- הדרכת הורים

פרוטוקול פסיכו-דידקטי

מישור מערכתית - בניית "בסיס בטוח"

תשתית ארגונית בביה"ס
חיזוק הקשר תלמיד-הורים-מורה-בי"ס
קשר בין הגורמים המטפלים
חיזוק תחושת השייכות

נושא מס 1 - הדגמה

אני יכול להצליח

פרקטיקה יישומית - 2

- מבנה ארגוני של הכלה
- בניית תשתית – הקצאת שעות
- הקפדה על תהליכי תיעוד, מחקר ורפלקציה

הכלה מערכתית - מבנים

- בכל בי"ס צוות מוביל בית ספרי – מונחה ע"י מנהלת תהליך מטעם המרכז הבינתחומי – **שעתיים + שעה אחת לשבועיים**
- יועצת, פסיכולוגית ואחראית דידקטית – מכשירות את קבוצת ה CM – **שעה-שעתיים אחת לחודש כקבוצה + ליווי אישי שוטף (תשתית קיימת)**

אני יכול להצליח

עבודת המחנך - מבנים

- המחנך כמנטור
- המחנך מקבל **שעתיים** שבועיות לצורך תכנית א.י.ל - נפגש באופן קבוע **אחת לשבוע** עם התלמידים כקבוצה לעבודה על תכני הפרוטוקול. **שעה נוספת לשבוע** – שימוש גמיש לצרכי התכנית.
- לאורך השנה מתקיימות **6 פגישות בין המחנכים לבין ההורים** במטרה לשתף אותם בהתקדמות ילדיהם, בקשיים שעדיין קיימים, לחזק ולטפח את הקשר והאמון בינם לבין ילדיהם ובינם לבין בית הספר.

אני יכול להצליח

הכלה מערכתית - מבנים

□ ברמת העיר צוות עיר נפגש **אחת לחודש**

□ צוות מנהלות התהליך של בתי הספר השונים נפגשות **אחת לשבועיים**

אני יכול להצליח

שלבי ביצוע

ליווי

• איתור צרכים עירוניים

ע"י

• הקמת צוותים מובילים – ברמת ישוב, ברמת ביה"ס

מנהל

• מיפוי צרכי ביה"ס

תהליך

• תהליכי הכשרה של הצוותים המובילים בביה"ס – העשרה מקצועית של חדר מורים, הכשרת צוותים ומורים מובילים, בהתאם לצרכי ביה"ס

הכשרה

• איתור תלמידים - מבחני עמית, איסוף מידע מביה"ס המזין, איסוף מידע מהמורים הנוכחיים - החלטה בעזרת הצוות הרב מקצועי

שוטפת

• ערב חשיפה למשפחות

תיעוד

• אבחונים פסיכו-דידקטיים ופסיכיאטריים/נוירולוגיים (לפי הצורך, במהלך התוכנית ולא כתנאי קבלה)

מחקר

• עבודת המחקר בהתאם לפרוטוקול הפסיכו-דידקטי: שעתיים בשבוע, במהלך שנה"ל

רפלקציה

• ביה"ס מפעיל את תוכנית א.י.ל בכוחותיו הפנימיים תוך הרחבה לכלל ביה"ס

מבנה ארגוני

• רמת עיר

צוות היגוי מורחב - ראש אגף החינוך, מפקחת החינוך העל יסודי, יועצת בכירה, מנהלת שפ"ח, מנהלת אגף לקויות למידה במשרד החינוך, מנהלת אקדמית, מנהלת פרויקט

• רמת ביה"ס

צוות מוביל בית ספרי - מנהלת חט"ב, יועצת, פסיכולוגית, אחראית פדגוגית, מתלית, מנהלת תהליך חיצונית, מדריכת אגף לקויות למידה

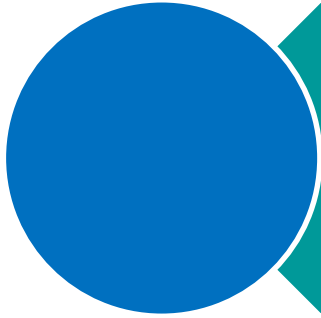
• רמת שכבה

צוות CM - מחנכים, יועצת, פסיכולוגית, מתלית/אחראית פדגוגית

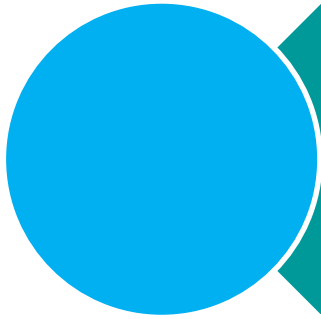
פרקטיקה יישומית - 3

- התאמת התוכנית למאפיינים הייחודיים - משפחה, בי"ס
- יעד: הפעלת התכנית בכלל השכבות על סמך כוחותיו הפנימיים של ביה"ס

הכשרה

הכשרת צוותים מובילים

הכשרת C.M

העשרת חדר מורים
בהתאם לצרכים הייחודיים
של ביה"ס

מחקר

Feasibility Study

■ מטרת המחקר:

האם מודל הייעוץ בר יישום?
האם נראה כי הייעוץ מקדם תפקוד רגשי, חברתי
ואקדמי של מתבגרים עם לקויות למידה מגוונות
והפרעות פסיכיאטריות נלוות?

אני יכול להצליח

התאמה לתוכנית - קריטריונים

(2 הזרועות)

- לומד בחינוך רגיל.
- אובחנו לקויות למידה באבחון פסיכו-דידקטי.
- אינטליגנציה ממוצעת ומעלה.
- קושי בתפקוד חברתי ו/או רגשי ו/או הפרעה פסיכיאטרית נלווית ו/או חוסר מודעות עצמית ללקות.
- ללא כוונות אובדניות ו/או חשיבה פסיכוטית.

אני יכול להצליח

תוצאות זרוע שניידר

מרכז שניידר לרפואת ילדים בישראל
مركز شنايدر لطب الأطفال في إسرائيل
Schneider Children's Medical Center of Israel

אני יכול להצליח

האם היית ממליץ על התוכנית לחבר	האם תוכנית איל עזרה באופן כללי	תדירות המפגשים	משך התוכנית	
97% - כן	90.9% - כן	66.7% - מתאימה	54.5% - מתאים	הורים
100% - כן	97% - כן	89.2% - מתאימה	91.9% - מתאים	נערה/ה

אני יכול להצליח

תפקוד בביה"ס -

נושא	דיווח הורים	דיווח נערה/ה
הישגים	<u>81.8%</u>	<u>89.2%</u>
התנהגות	<u>68.8%</u>	<u>56.8%</u>
התארגנות	<u>81.8%</u>	<u>86.5%</u>
ריכוז וקשב במטלות לימודיות	<u>75%</u>	<u>78.4%</u>

אני יכול להצליח

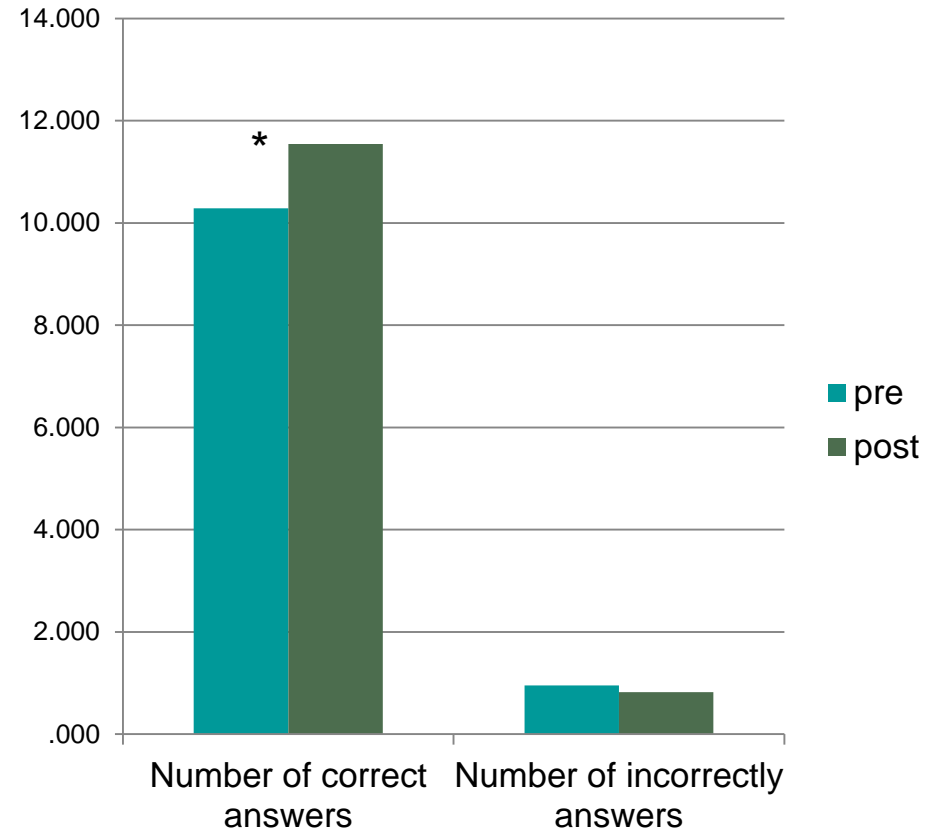
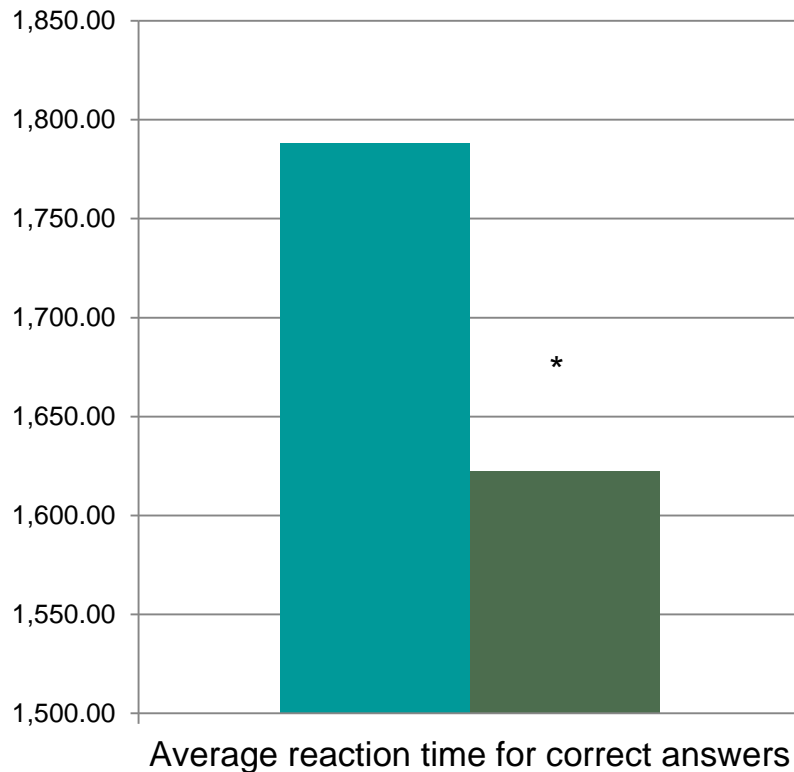
תפקוד הורי – הורים על עצמם

נושא	דוח על שיפור
היכולת להתמודד באופן פעיל עם קשיי בני/בתי	<u>93.9%</u>
יכולת ההתמודדות הכללית	<u>90.9%</u>
מצב הרוח שלי	<u>75.8%</u>
יכולת להיעזר בביה"ס להתמודד עם קשיי בני/בתי	<u>78.8%</u>

אני יכול להצליח

EXECUTIVE FUNCTION

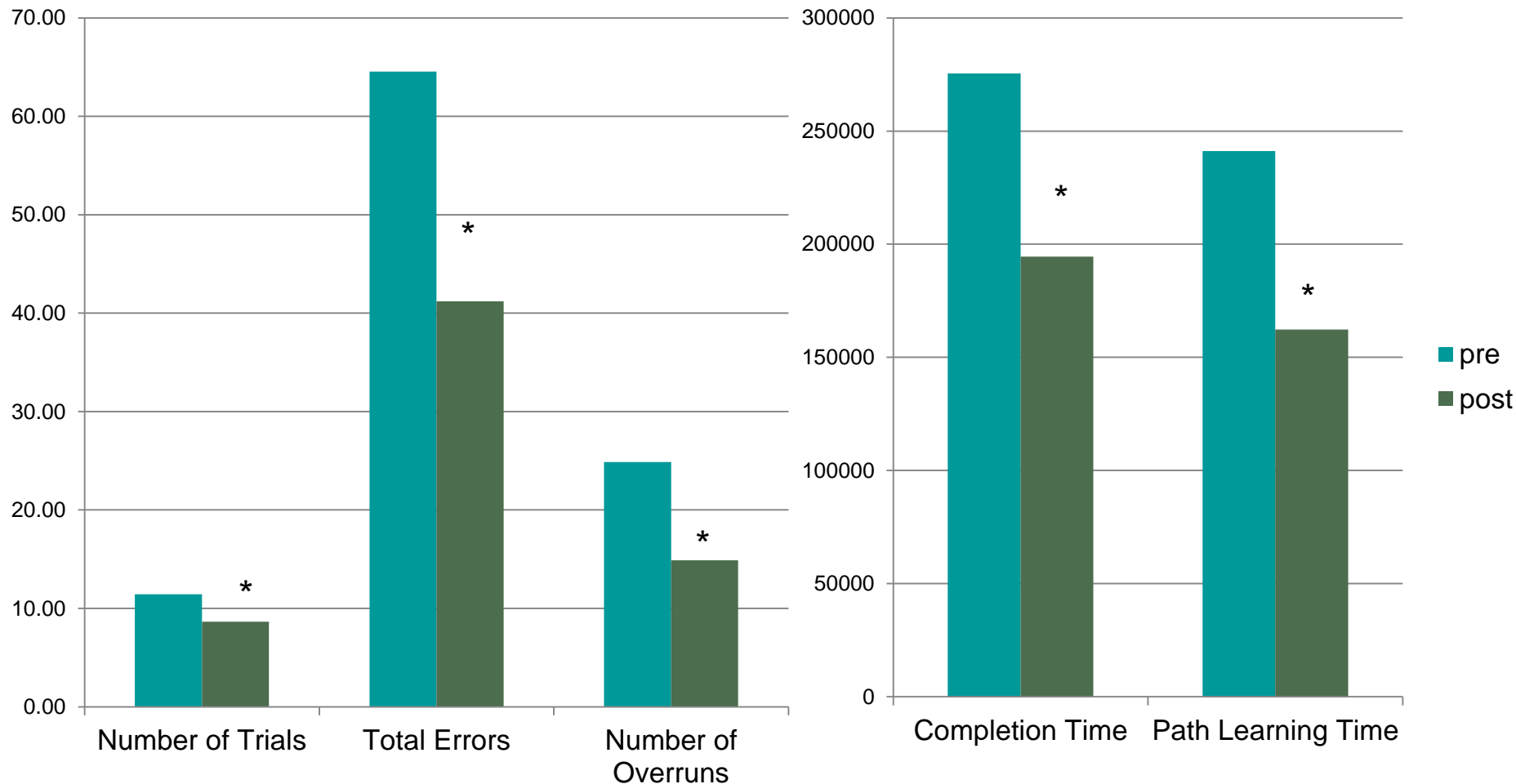
BRC Test – Stroop*

Changes in BRC Test: Stroop , pre & post intervention, Controlling for Medication Time: $F(1,42)= 6.2$ $p<0.05$, Num. of correct answers: $F(1,42)=3.64$ $P<.05$, Num. of incorrect answers $F(1,42)= .46$ N.S.

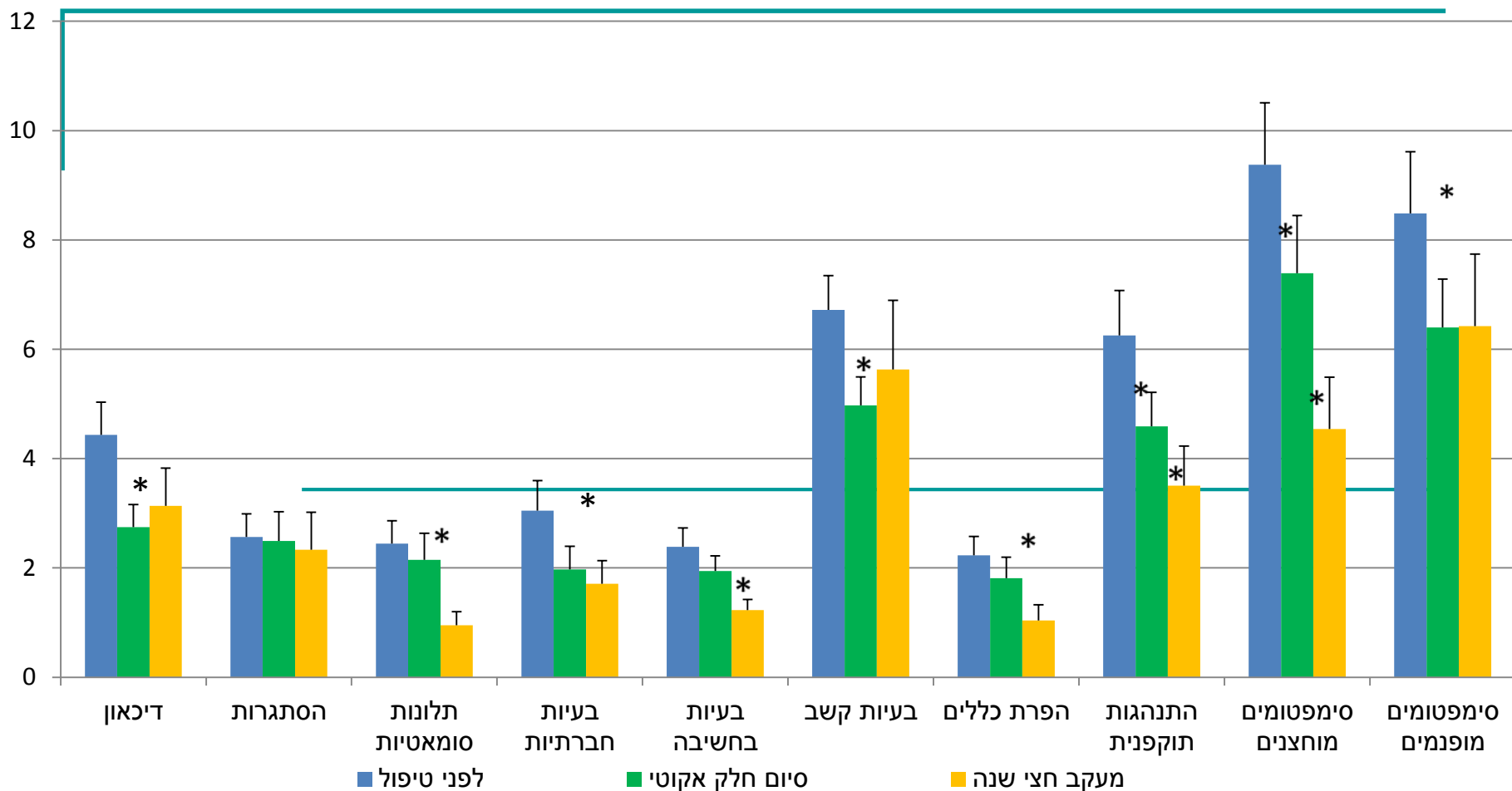
EXECUTIVE FUNCTION

BRC Test – Maze*

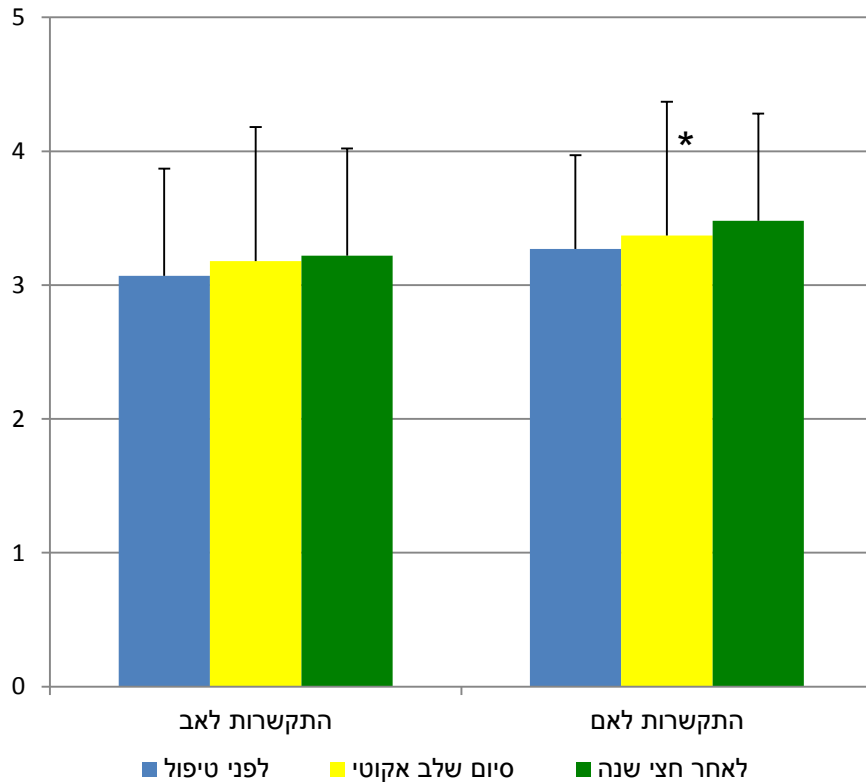
Changes in BRC Test: maze , pre & post intervention, Controlling for Medication
Num. of trials: $F(1,42)=13.06$ $P<.05$, Completion time: $F(1,42)=31.14$, $p<.05$, Path learning time: $F(1,42)=30.1$ $p<.05$, Total errors $F(1,42)=18.46$ $p<.05$, Num. of overruns:

שינויים בפסיכופתולוגיה

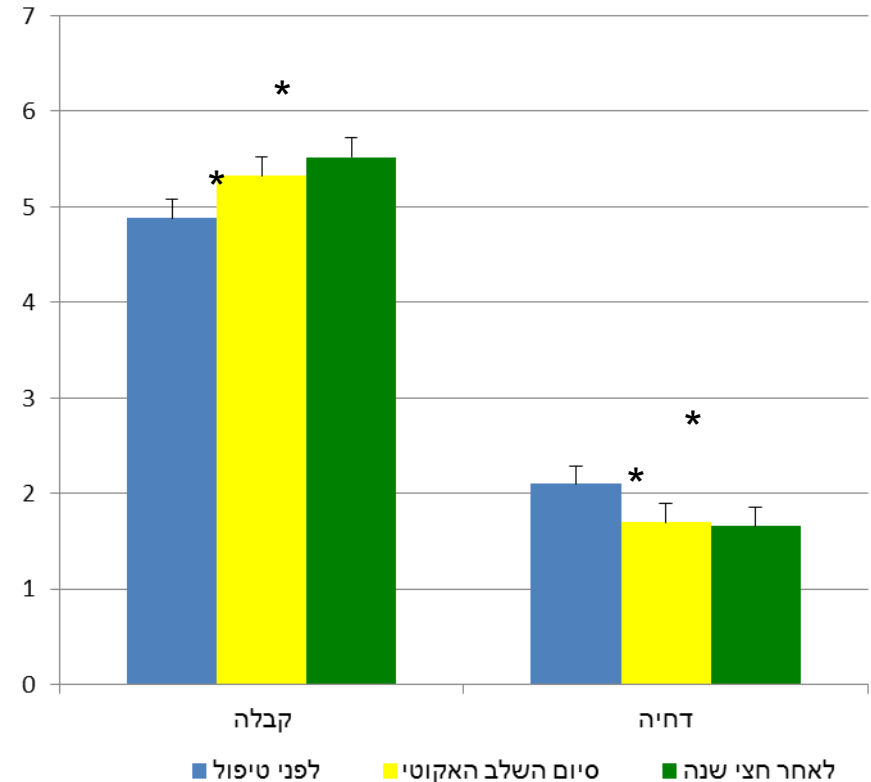
סימפטומים מוחצנים ומופנמים $F(2,63.77)=10.3, P<0.01$; $F(2,65.58)=4.6, P=0.01$
 בעיות חברתיות, דיכאון, $F(2,65.4)=5.99, P<0.01$, $F(65.73)=6.87, P=0.02$, תוקפנות, $F(65.73)=6.87, P=0.02$, תלונות סומטיות, $F(2,64.9)=4.82, P=0.01$,
 בחשיבה והפרת כללים $F(2,65.3)=9.76, P<0.01$ $F(2,64.67)=6.65, P<0.01$
 בעיות בקשב, לא נמצא אפקט עיקרי $F(2,67.46)=0.6, P=0.1$, אך נראתה ירידה משמעותית בין לפני הטיפול לסיום השלב האקוטי.

התקשרות להורים

$F(2,63.5)=1.8, P=0.17$ $F(2,66.8)=3.1, P<0.05$

התקשרות למורה

$F(2,66.4)=3.8, P<.05$ $F(2,67.2)=5.4, P<0.05$

תוצאות יישום בית ספרי – עירוני ט

מכון "מובנים"

אני יכול להצליח

השפעה על בית הספר והצוות החינוכי

- פיתוח מקצועיות בכל הקשור להבנה וטיפול בתלמידים בעלי לקויות למידה
- שיפור הקשר בין המורים והתלמידים
- שיפור הדימוי העצמי של המורים
- שינוי בדרך עבודת המורים עם כלל התלמידים

אני יכול להצליח

השפעה על התלמידים

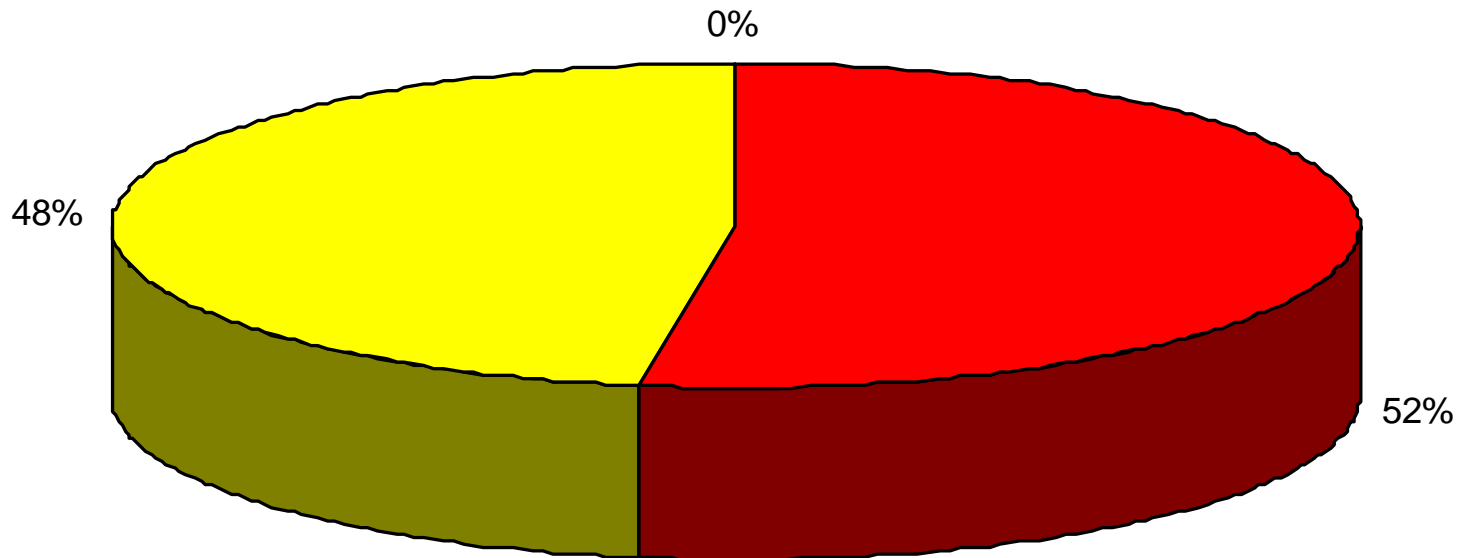
- שיפור בתקשורת בינאישית, יכולת מיקוד הקושי, הצבת מטרות, יכולת ארגון
- ירידה בתחושת הבדידות
- שיפור בתפיסות המורים את התלמידים

מתוך 47 התלמידים שהשתתפו בתוכנית – 46 לומדים

כיום בכתה י'

אני יכול להצליח

התפלגות ציוני מבדק בית-סיפרי בלשון בתחילת כיתה ז' (42 נבדקים)

0-54

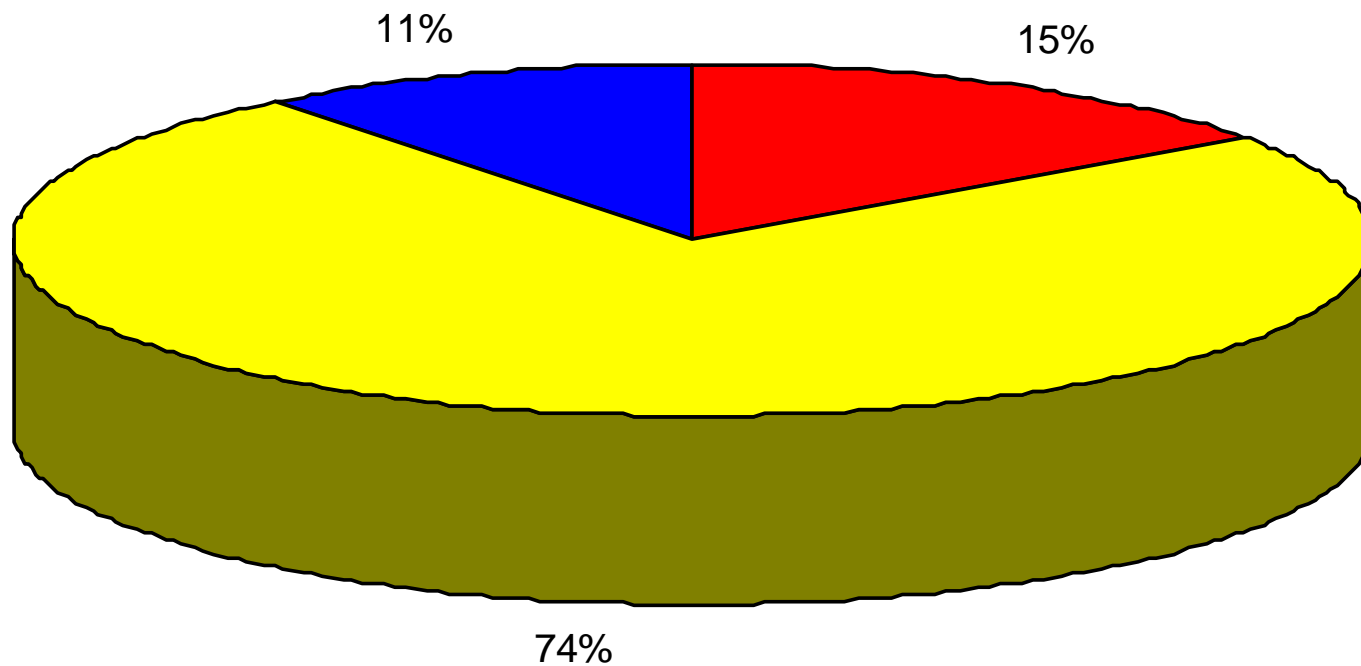
55-74

75-100

אני יכול להצליח

התפלגות ציונים שנתיים בלשון (סוף כיתה ז')

(47 נבחנים)

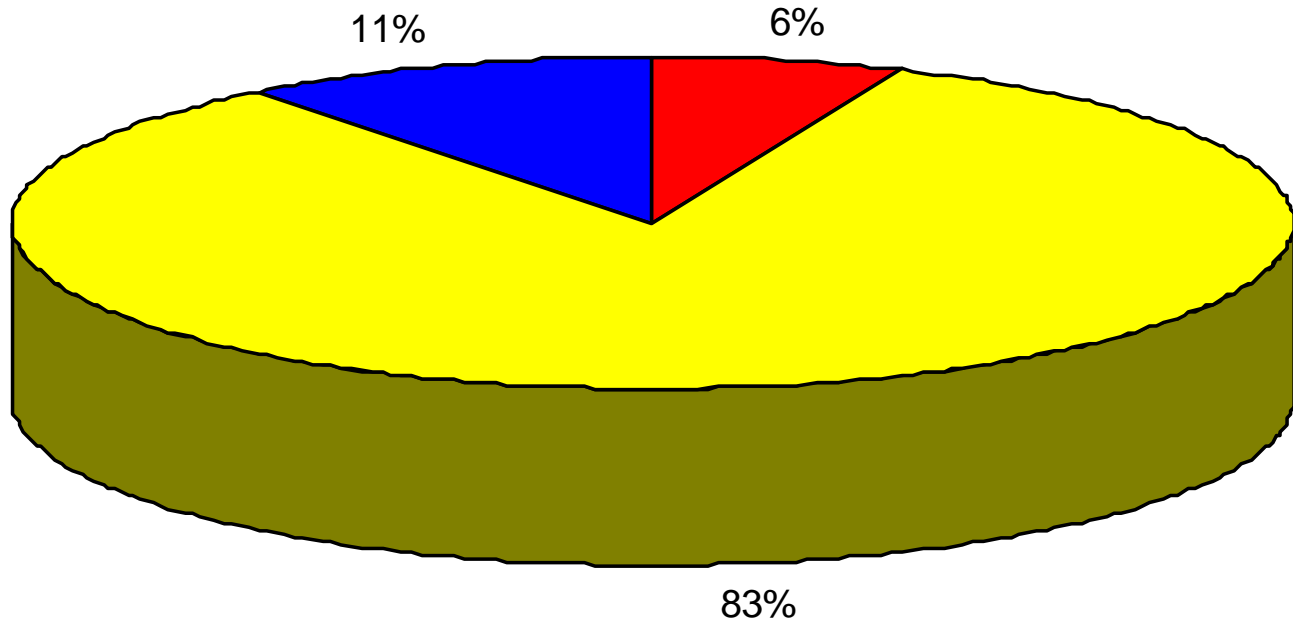
- 0-54
- 55-74
- 75-100

אני יכול להצליח

התפלגות ציונים בלשון (סמסטר א' כיתה ח')

◌◌◌ (47 נבחנים)

◌◌◌

■ 0-54

■ 55-74

■ 75-100

אני יכול להצליח

פרסומים

כנסים בינ"ל:

- Psychological Intervention for Adolescents Diagnosed with Learning Disorders-I Can Succeed (ICS) Treatment Model, Feasibility and Acceptability. Kopelman-Rubin, D., Brunstein Klomek, A., Al-Yagon, M., Mufson, L., Apter, A., & Mikulincer, M. Poster presented at **the 58th Annual Meeting of the American Academy of Child and adolescent psychiatry (AACAP). Toronto, ON, Canada. October, 18-23, 2011.**
- Psychological Intervention for Adolescents Diagnosed with Learning Disorders-I Can Succeed (ICS): Preliminary Outcomes in an Open Treatment Trial. Kopelman-Rubin, D. Presented **at the 36th Annual International Academy of Research in Learning Disability (IARLD) Conference. Padua, Italy. June, 6-10, 2012.**

פרסומים - המשך

- Preliminary Executive Function and Psychopathology Symptoms Outcomes in an Open Treatment Trial of Psychological Intervention for Adolescents Diagnosed with Learning Disorders -I Can Succeed (ICS). Kopelman-Rubin, D., Brunstein Klomek, A., Al-Yagon, M., Mufson, L., Apter, A., & Mikulincer, M. Poster presented at **the 59th Annual Meeting of the American Academy of Child and adolescent psychiatry (AACAP). San Francisco, CA, USA. October, 22-28, 2012.**
- Kopelman-Rubin, D., Brunstein Klomek, A., Al-Yagon, M., Mufson, L., Apter, A., & Mikulincer, M. (2012). Psychological Intervention for Adolescents Diagnosed with Learning Disorders-I Can Succeed (ICS) Treatment Model, Feasibility and Acceptability. **International Journal for Research in Learning Disabilities. 1(1), 37-54.**
- Psychological Intervention for Adolescents Diagnosed with Learning Disabilities-I Can Succeed (ICS): Six Month Follow-up of an Open Treatment Trial. Kopelman-Rubin, D., Brunstein Klomek, A., Al-Yagon, M., Mufson, L., Apter, A., & Mikulincer, M. Poster accepted for **the 15th International Child & Adolescent Congress of ESCAP. Dublin, Ireland. July, 6-10, 2013.**

תודה!
